

Implementace procesoru ve VHDL

Zdeněk Vašíček
vasicek@fit.vutbr.cz

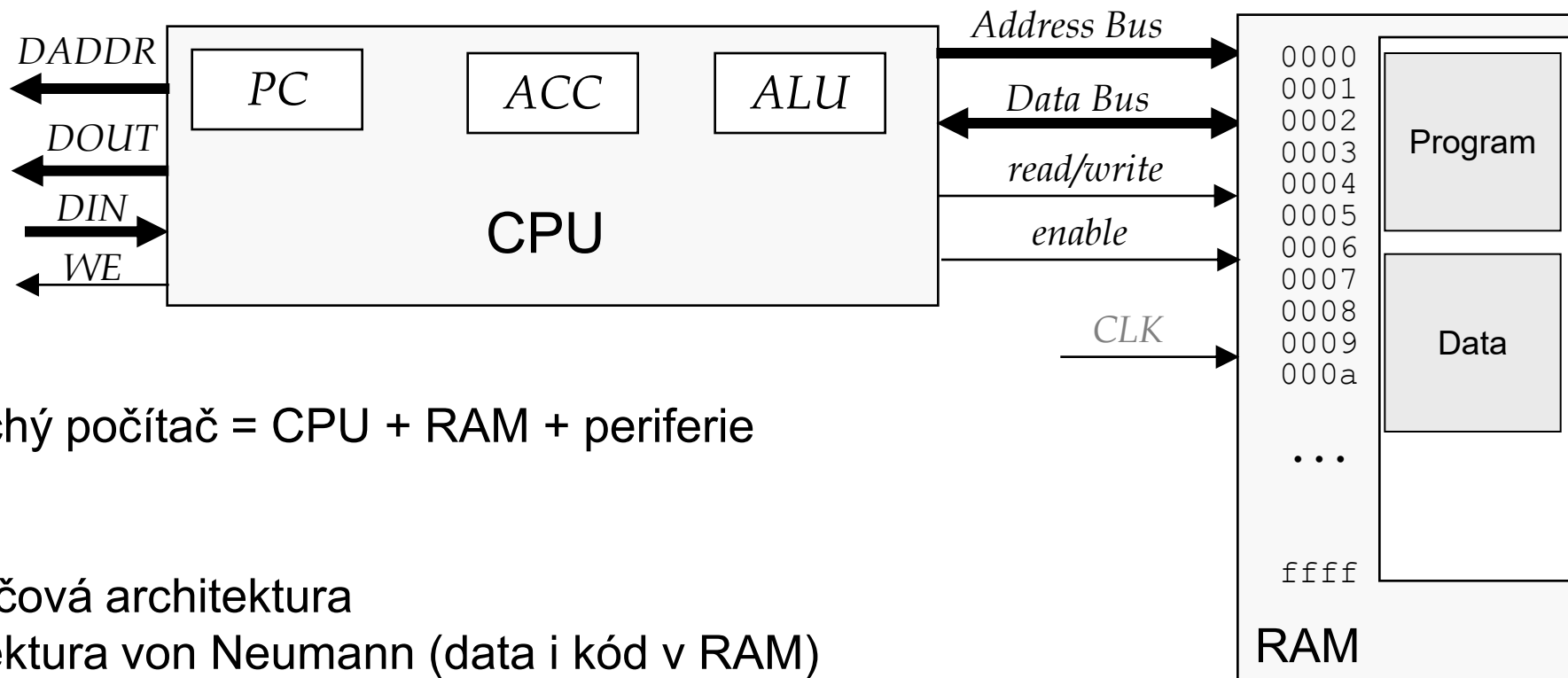

Implementace procesoru ve VHDL

1. Volba architektury
 - registrová, střadačová, zásobníková
 - Harward, Von Neumann
 - specifikace datové šířky
2. Návrh instrukční sady s ohledem na HW implementaci
3. Návrh blokového schema datové cesty
4. Přepis blokového schema do VHDL, implementace konečného automatu dle požadavků instrukční sady
 - v případě jednodušších procesorů obvykle jedna komponenta, jeden process

Realizace jednoduchého počítače

Zadání

Jednoduchý počítač = CPU + RAM + periferie

CPU

- střadačová architektura
- architektura von Neumann (data i kód v RAM)
- vstupně-výstupní 16-bitové rozhraní

RAM

- synchronní paměť s organizací N x 16 bitů
- komunikace přes sběrnici (šetření zdrojů)

Sada instrukcí

Zadání

Operační znak	Instrukce	Popis
0000	halt	zastav provádění programu
0001	negate	vytvoř dvojkový doplněk z ACC
0002	accdec	sniž hodnotu ACC o jedna
0003	accinc	zvyš hodnotu ACC o jedna
000F	nop	prázdná operace
01xx	outp	zapiš hodnotu ACC na port s adresou xx
02xx	inp	načti do ACC hodnotu z portu s adresou xx
1xxx	mload	nahrej do ACC hodnotu xxx
2xxx	dload	nahrej do ACC hodnotu z adresy xxx
3xxx	iload	nahrej do ACC hodnotu, která je uložena na adrese, kterou definuje obsah buňky xxx
4xxx	dstore	ulož hodnotu z ACC na adresu xxx

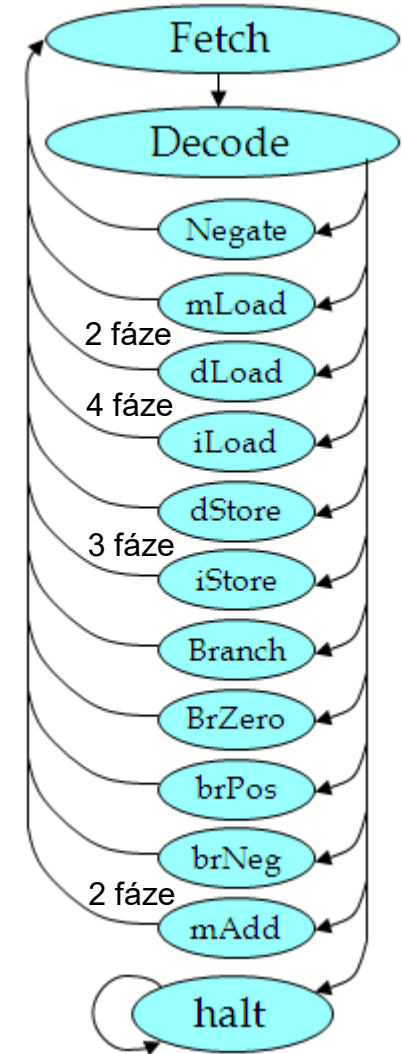
Operační znak	Instrukce	Popis
5xxx	istore	ulož hodnotu z ACC na adresu, která je určena hodnotou paměťové buňky s adresou xxx
7xxx	brzero	změň PC na xxx jestliže ACC = 0
8xxx	brpos	změň PC na xxx jestliže ACC > 0
9xxx	brneg	změň PC na xxx jestliže ACC < 0
Axxx	madd	přičti k ACC obsah paměťové buňky na adrese xxx
Fxxx	ijump	nepřímý skok na adresu uloženou na adrese xxx

Pomocí této poměrně strohé instrukční sady lze implementovat libovolný algoritmus.

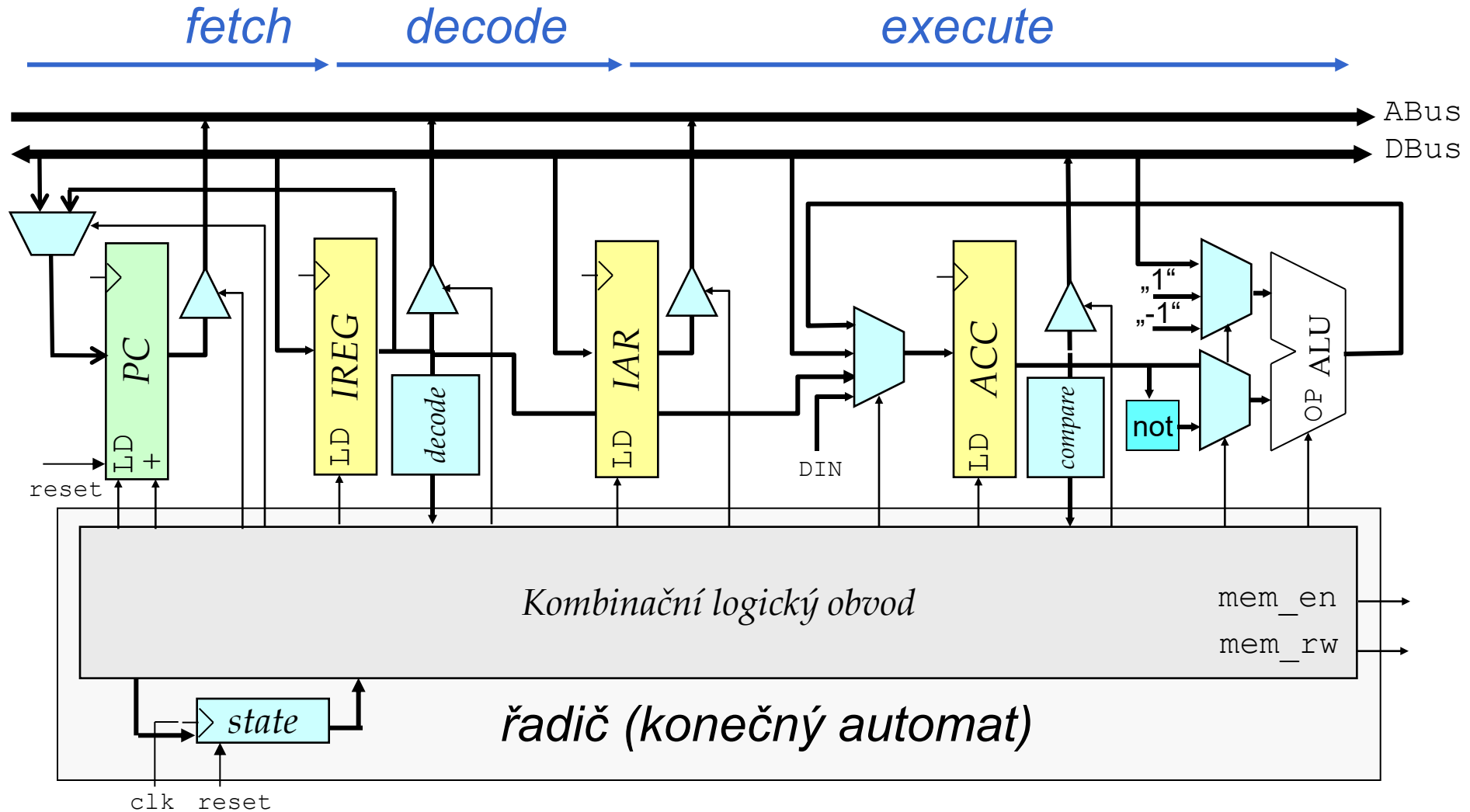
Instrukční cyklus - FSM

Procesor neustále vykonává tyto operace

- **Načtení instrukce** (Instruction fetch)
 - *PC* je použit pro čtení slova z paměti
 - *PC* je inkrementován, zápis slova do instrukčního registru
- **Dekódování instrukce** (Instruction decode)
 - podle nejvyšších 4,8,12,16 bitů se určí, co se bude dělat
 - aktivují se příslušné obvody
- **Provedení instrukce** (Instruction execution)
 - načtení dalších potřebných slov
 - zápis do paměti
 - modifikace *PC*, *ACC* apod.
 - může trvat různý počet taktů dle typu instrukce

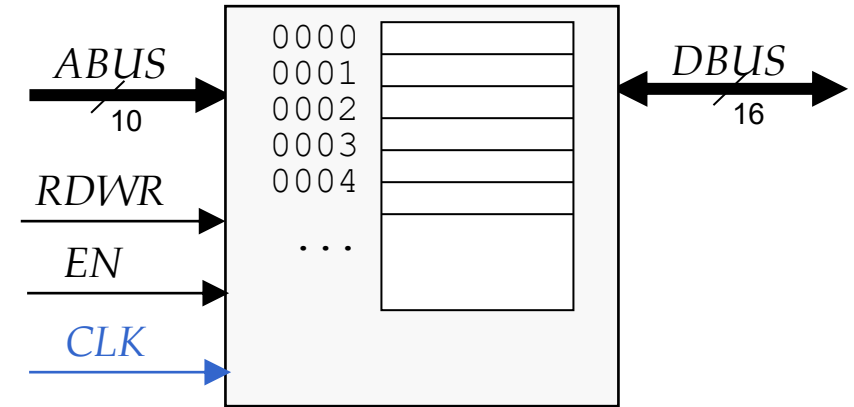

Architektura procesoru a jeho činnost

RAM

- RAM (*random access memory*)
 - když $EN = 1$ a $RDWR = 1$ [čtení], $DBUS$ obsahuje hodnotu uloženou na pozici, kterou definuje $ABUS$
 - když $EN = 1$ a $RDWR = 0$ [zápis], hodnota na $DBUS$ přepíše data uložená na adrese vystavené na $ABUS$
 - jinak je na $DBUS$ stav vysoké impedance

- Pro implementaci budeme uvažovat **synchronní** paměť RAM, protože lze na rozdíl od asynchronní varianty efektivně implementovat v FPGA
- VHDL implementace paměti RAM
 - **efektivní implementace: nesmí mít RESET, musí být synchronní**
 - možnosti zápisu: process (signal, shared variable) nebo strukturní popis využívající vestavěné blokové synchronní paměti BRAM

VHDL model synchronní paměti RAM

```
entity ram is
  port (
    CLK, EN, RDWR: in STD_LOGIC;
    ABUS: in STD_LOGIC_VECTOR(15 downto 0);
    DBUS: inout STD_LOGIC_VECTOR(15 downto 0)
  );
end ram;
```

```
type t_ram is array (0 to 2**10-1) of std_logic_vector (15 downto 0);
signal ram: t_ram := (x"0201",x"0003", x"0101", others=>x"0000");
```

```
DBUS <= dout when (EN = '1') and (RDWR = '1') else (others => 'Z');
```

```
process (CLK)
begin
```

```
  if (CLK'event) and (CLK = '1') then
```

```
    if (EN = '1') then
```

```
      if (RDWR = '0') then
```

```
        ram(conv_integer(ABUS(9 downto 0))) <= DBUS;
```

```
      end if;
```

```
      dout <= ram(conv_integer(ABUS(9 downto 0)));
```

```
    end if;
```

```
  end if;
```

```
end process;
```

```
library IEEE;
use IEEE.STD_LOGIC_1164.ALL;
use IEEE.STD_LOGIC_ARITH.ALL;
use IEEE.STD_LOGIC_UNSIGNED.ALL;
```

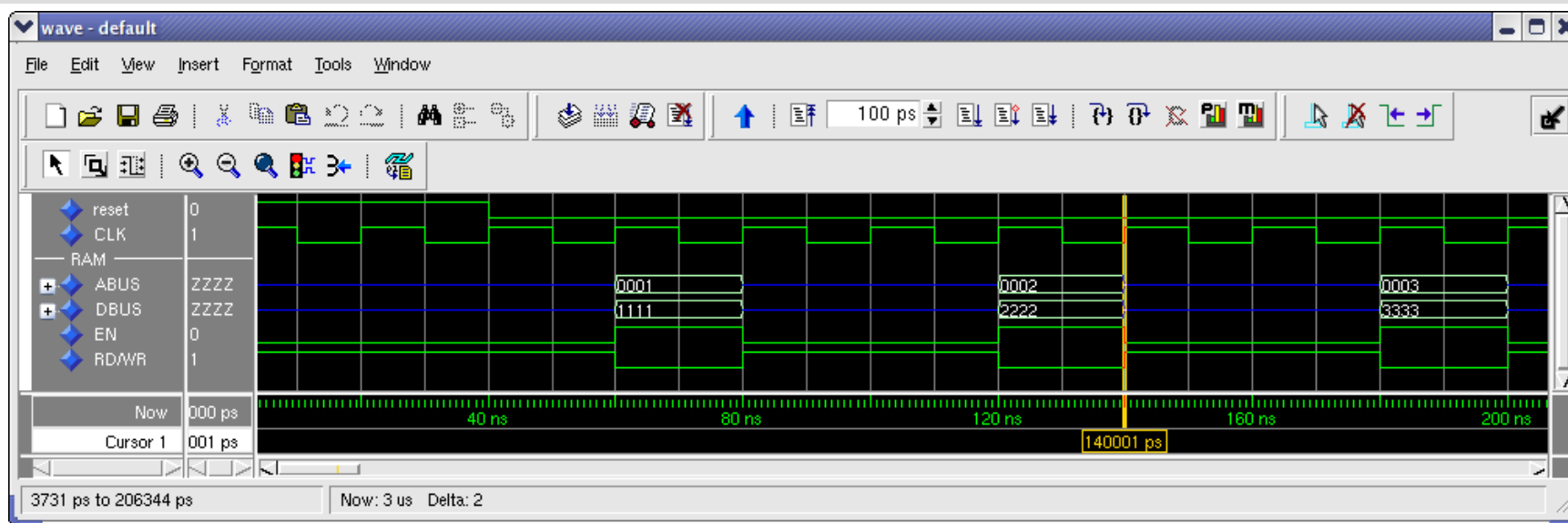
Paměť jako
pole 16b slov

Inicializace
obsahu paměti
(není nutné)

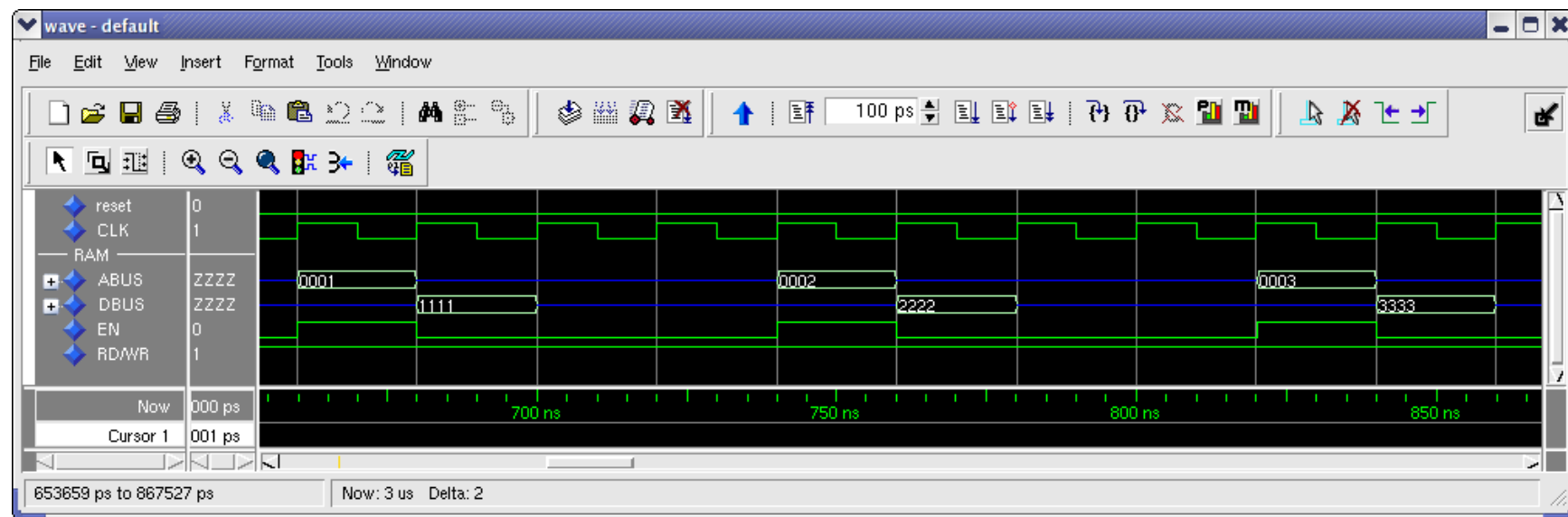
Zápis na pozici
určenou adresou

čtení z pozice
určené adresou

Simulace a časování synchronní RAM

Write Cycle

Read Cycle

VHDL model synchronní paměti RAM

- Vyzkoušejte si napsat jednoduchý testbench, který ověří korektní činnost paměti implementované na předchozí ukázce.
- Ověřit by se mělo čtení a zápis z různých míst paměti a fakt, že nedochází ke ztrátě zapsaných dat.
- Typicky se implementuje generátor pseudonáhodných čísel (např. LFSR), pomocí kterého se generuje adresa a případně i zapisovaná data.
- Následně se generátor pseudonáhodných čísel reinitializuje stejným seedem a generují se adresy, ze kterých jsou data načtena a porovnána s očekávanou hodnotou.

Model CPU ve VHDL

Entita

```
entity cpu is
  port (
    RESET : in std_logic;
    CLK    : in std_logic;
    CE     : in std_logic;

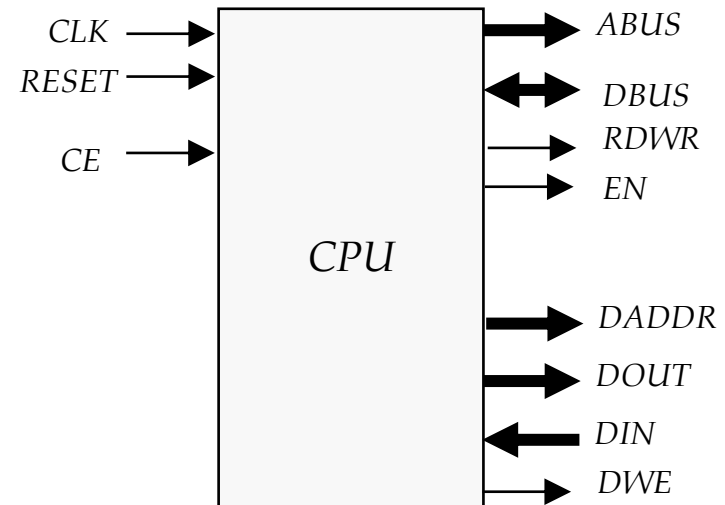
    -- BUS
    ABUS   : out std_logic_vector(15 downto 0);
    DBUS   : inout std_logic_vector(15 downto 0);

    EN     : out std_logic;
    RDWR   : out std_logic;

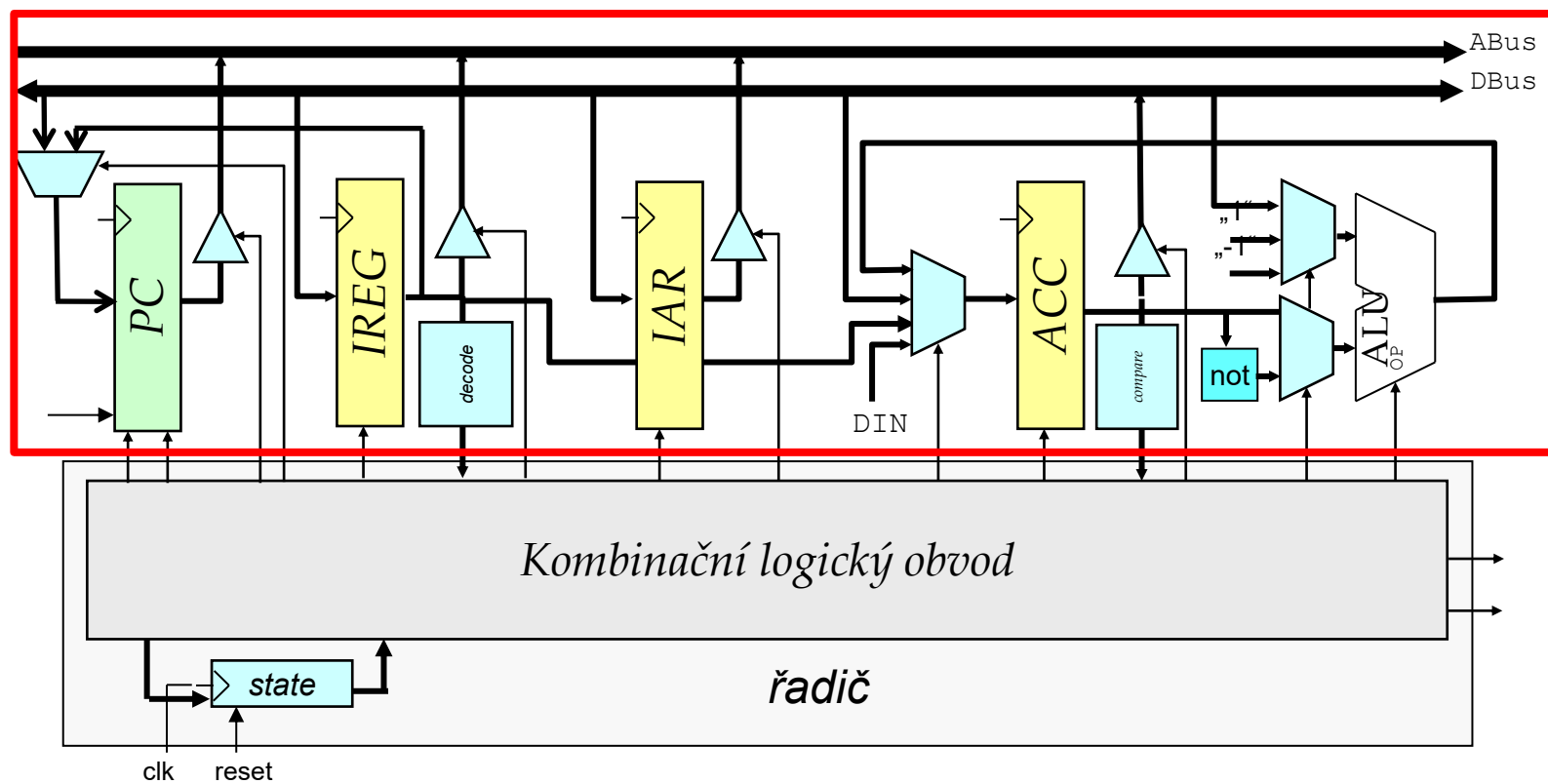
    -- I/O port
    DADDR  : out std_logic_vector(7 downto 0);
    DOUT   : out std_logic_vector(15 downto 0);
    DIN    : in std_logic_vector(15 downto 0);
    DWE    : out std_logic;
  );
end cpu;
```

Asynchronní
nulování

Povolení
činnosti
(chip enable)

Implementace datové cesty

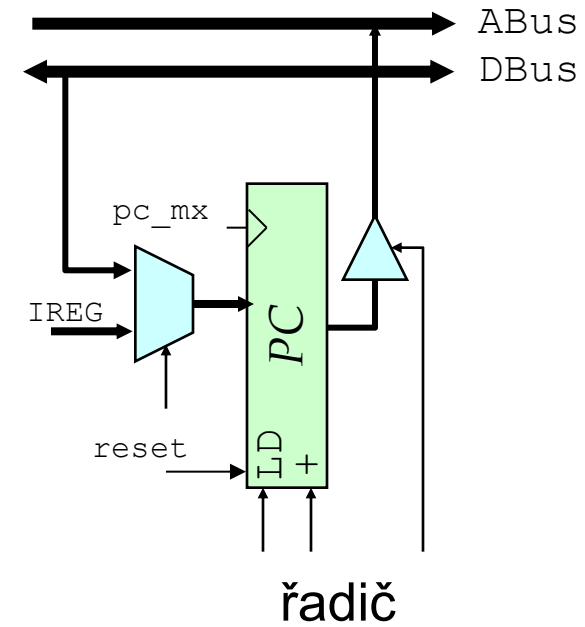
Programový čítač (PC)

```
signal pc_reg : std_logic_vector(15 downto 0);
signal pc_ld  : std_logic;
signal pc_inc : std_logic;

-- Program counter PC
pc_cntr: process (RESET, CLK)
begin
    if (RESET='1') then
        pc_reg <= (others=>'0');
    elsif (CLK'event) and (CLK='1') then
        if (pc_ld='1') then
            pc_reg <= pc_mx;
        elsif (pc_inc='1') then
            pc_reg <= pc_reg + 1;
        end if;
    end if;
end process;

pc_mx <= "0000" & ireg_reg(11 downto 0) when
        pc_mx_sel="00" else DBUS

-- Tristate driver
ABUS <= pc_reg when (pc_abus = '1')
        else (others => 'Z');
```


Hodnotu čítače lze

- inkrementovat
- přepsat hodnotou na DBUS (instrukce ijump)
- přepsat hodnotou v IREG (skoky ne/podmíněné)

Instrukční a adresový registr (IREG, IAR)

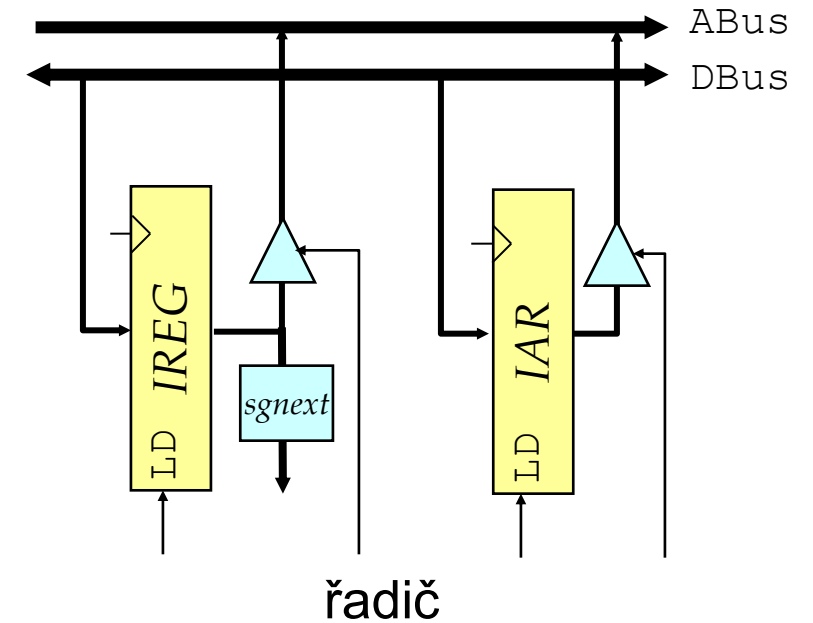
```
signal ireg_reg : std_logic_vector(15 downto 0);
signal ireg_ld  : std_logic;
```

```
-- Instruction register IREG
```

```
ireg: process (RESET, CLK)
begin
    if (RESET='1') then
        ireg_reg <= (others=>'0');
    elsif (CLK'event) and (CLK='1') then
        if (ireg_ld='1') then
            ireg_reg <= DBUS;
        end if;
    end if;
end process;
```

```
-- Indirect address register IAR
```

```
iar: process (RESET, CLK)
begin
    if (RESET='1') then
        iar_reg <= (others=>'0');
    elsif (CLK'event) and (CLK='1') then
        if (iar_ld='1') then
            iar_reg <= DBUS;
        end if;
    end if;
end process;
```



```
-- Tristate driver
```

```
ABUS <= "0000" & ireg_reg(11 downto 0)
    when (ireg_abus = '1')
    else (others=>'Z');
```

```
ABUS <= iar_reg when (iar_abus = '1')
    else (others=>'Z');
```

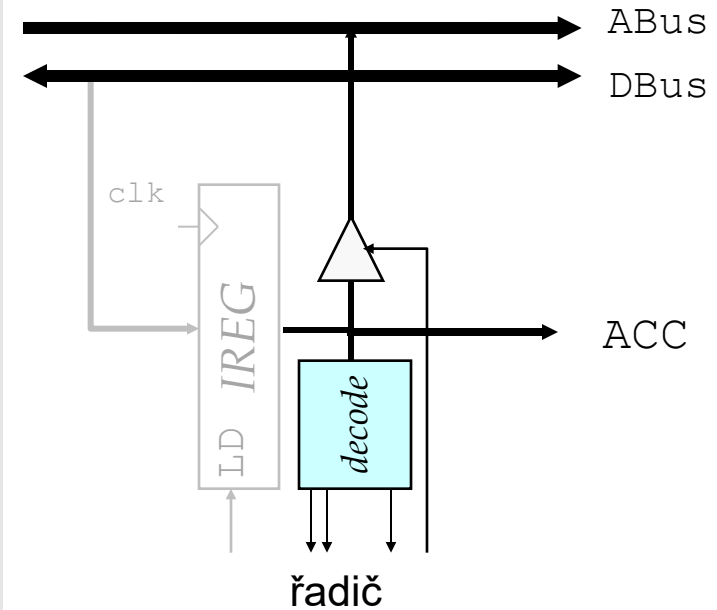
```
--IREG sign extension
```

```
ireg_sgnext <= "1111" when ireg_reg(11)='1'
    else "0000";
```

Instrukční dekodér

```
type inst_type is (halt, negate, mload, dload, iload, dstore, istore, branch, brz
ero, ... );
signal ireg_dec  : inst_type;

--Instruction decoder
process (ireg)
begin
  case (ireg(15 downto 12)) is
    when X"0" =>
      case (ireg_reg(11 downto 8)) is
        when X"0" =>
          case (ireg_reg(3 downto 0)) is
            when X"0"  => ireg_dec <= halt;
            when X"1"  => ireg_dec <= negate;
            ...
            when others => ireg_dec <= halt;
          end case;
        when X"1" => ireg_dec <= outp;
        when X"2" => ireg_dec <= inp;
        when others => ireg_dec <= halt;
      end case;
    when X"1" => ireg_dec <= mload;
    when X"2" => ireg_dec <= dload;
    -- etc
    when others => ireg_dec <= halt;
  end case;
end process;
```


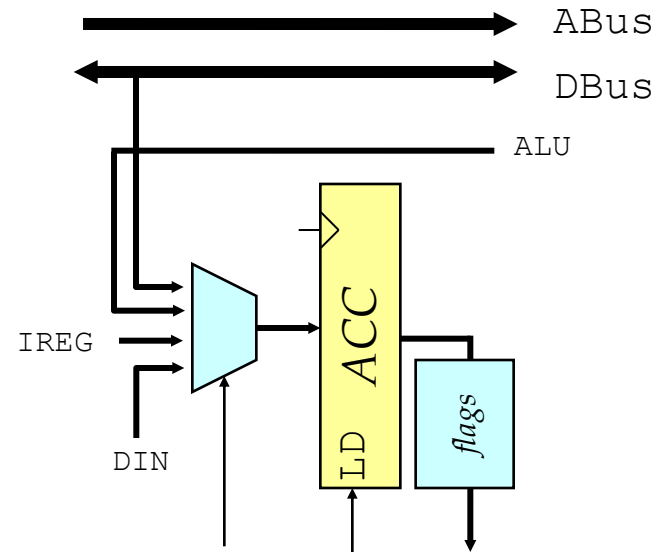
Operační znak	Instrukce
0000	halt
0001	negate
...	...
01xx	outp
02xx	inp
1xxx	mload
2xxx	dload
...	...
Fxxx	ijump

Akumulátor (ACC)

```
signal acc_reg      : std_logic_vector(15 downto 0);
signal acc_ld       : std_logic;
signal acc_mx       : std_logic_vector(15 downto 0);
signal accmx_sel    : std_logic_vector(1 downto 0);
signal acc_zero     : std_logic;
signal acc_neg      : std_logic;
signal acc_pos      : std_logic;

-- ACC data multiplexor
with accmx_sel select
acc_mx <= ireg_sgnext & ireg_reg(11 downto 0) when "00",
        DBUS      when "01",
        DIN       when "10",
        alu_out   when others;

-- Accumulator register ACC
accreg: process(RESET, CLK)
begin
    if (RESET='1') then
        acc_reg <= (others=>'0');
    elsif (CLK'event) and (CLK='1') then
        if (acc_ld='1') then
            acc_reg <= acc_mx;
        end if;
    end if;
end process;
```



```
-- ACC flags comparator
acc_zero <= '1' when (acc_reg = x"0000")
           else '0';
acc_neg  <= '1' when (acc_reg(15) = '1')
           else '0';
acc_pos  <= '1' when (acc_reg(15) = '0')
           and (acc_zero='0')
           else '0';
```

Aritmeticko-logická jednotka (ALU)

```
type aluoper_type is (alu_add, alu_and, ... );
signal alu_oper : aluoper_type;
signal alu_op0, alu_op1 : std_logic_vector(15 downto 0);
signal alu_out : std_logic_vector(15 downto 0);
signal alu_mx1_sel : std_logic_vector(1 downto 0);
signal alu_mx2_sel : std_logic;

-- Operands multiplexors
alu_op0 <= DBUS      when alu_mx1_sel="00"
        X"0001" when alu_mx1_sel="01" else
        X"1111";

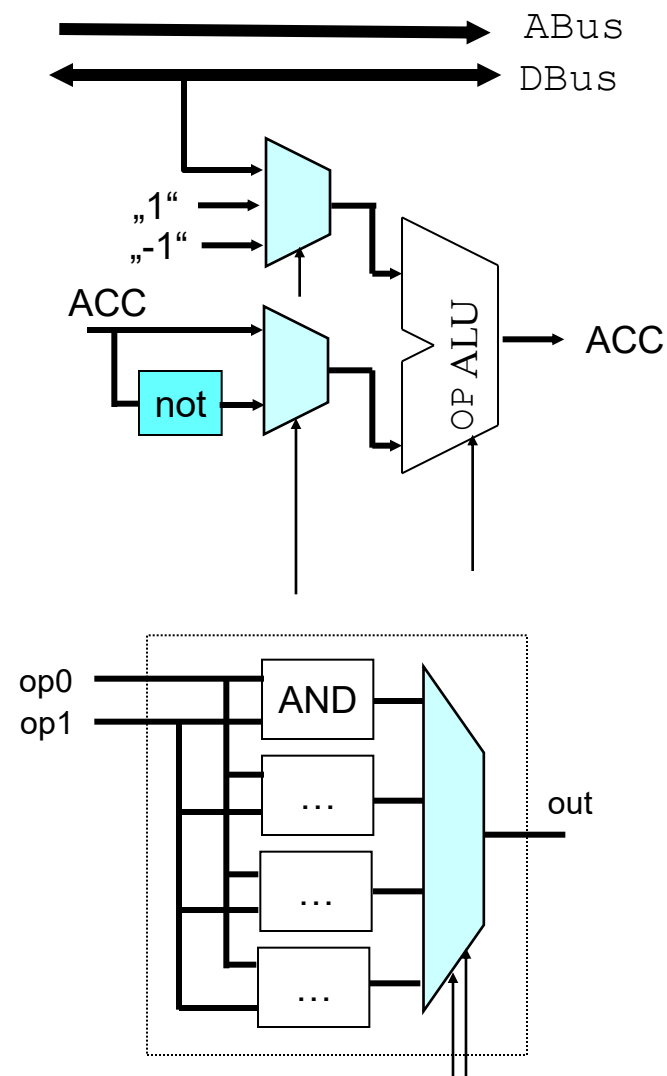
alu_op1 <= acc_reg when alu_mx2_sel='0' else
        (not acc_reg);

-- ALU
with alu_oper select
    alu_out <= alu_op0 + alu_op1 when alu_add,
               alu_op0 and alu_op1 when alu_and,
               ...
               alu_op1 when others;
```

Navržená ALU je schopna

- inkrementovat a dekrementovat obsah ACC
- vytvořit jedničkový (negace) a dvojkový doplněk k ACC
- provádět operace: add, sub, and, ... s ACC a hodnotou na DBUS

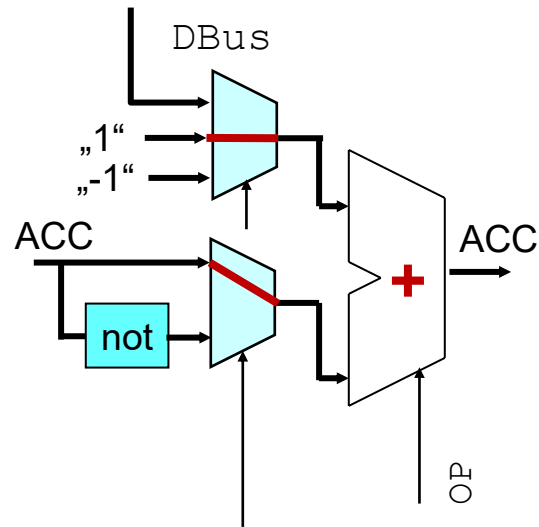
Přepsání ACC hodnotou na DBUS je implementováno v ACC

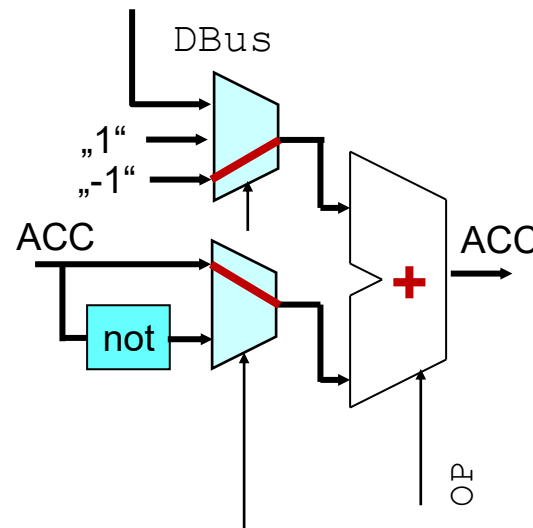
Aritmeticko logická jednotka (ALU)

Podporované operace nad ACC

- Inkrementace obsahu ACC
($ACC \leq ACC + 1$)

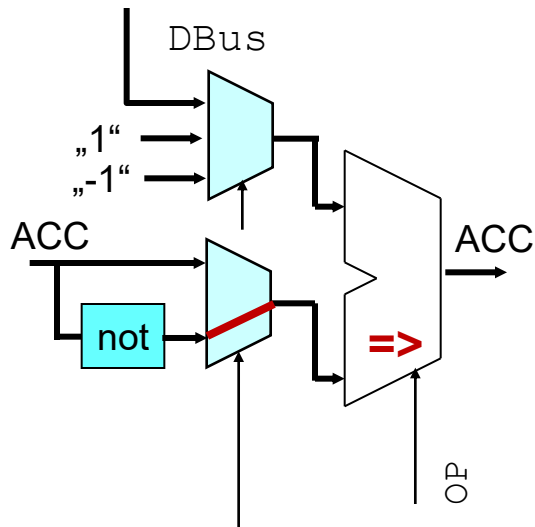
- Dekrementace obsahu ACC
($ACC \leq ACC - 1$)

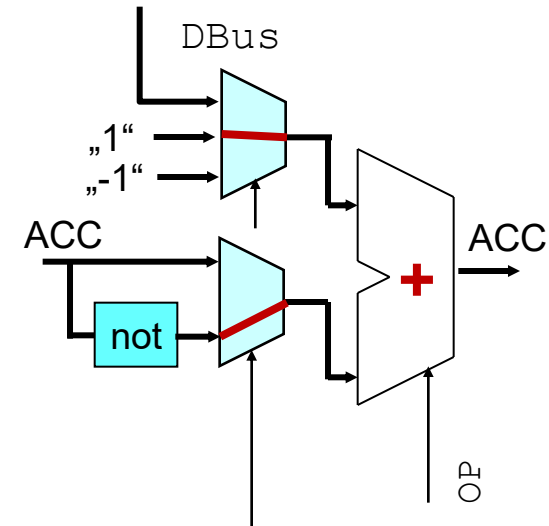
Aritmeticko logická jednotka (ALU)

Podporované operace nad ACC

- Negace ACC
(jedničkový doplněk)
($ACC \leq \text{not } ACC$)

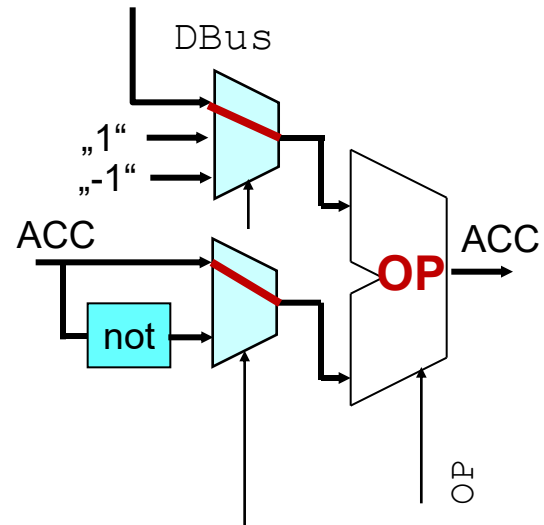
- Inverze ACC
(dvojkový doplněk)
($ACC \leq \text{neg } ACC$)

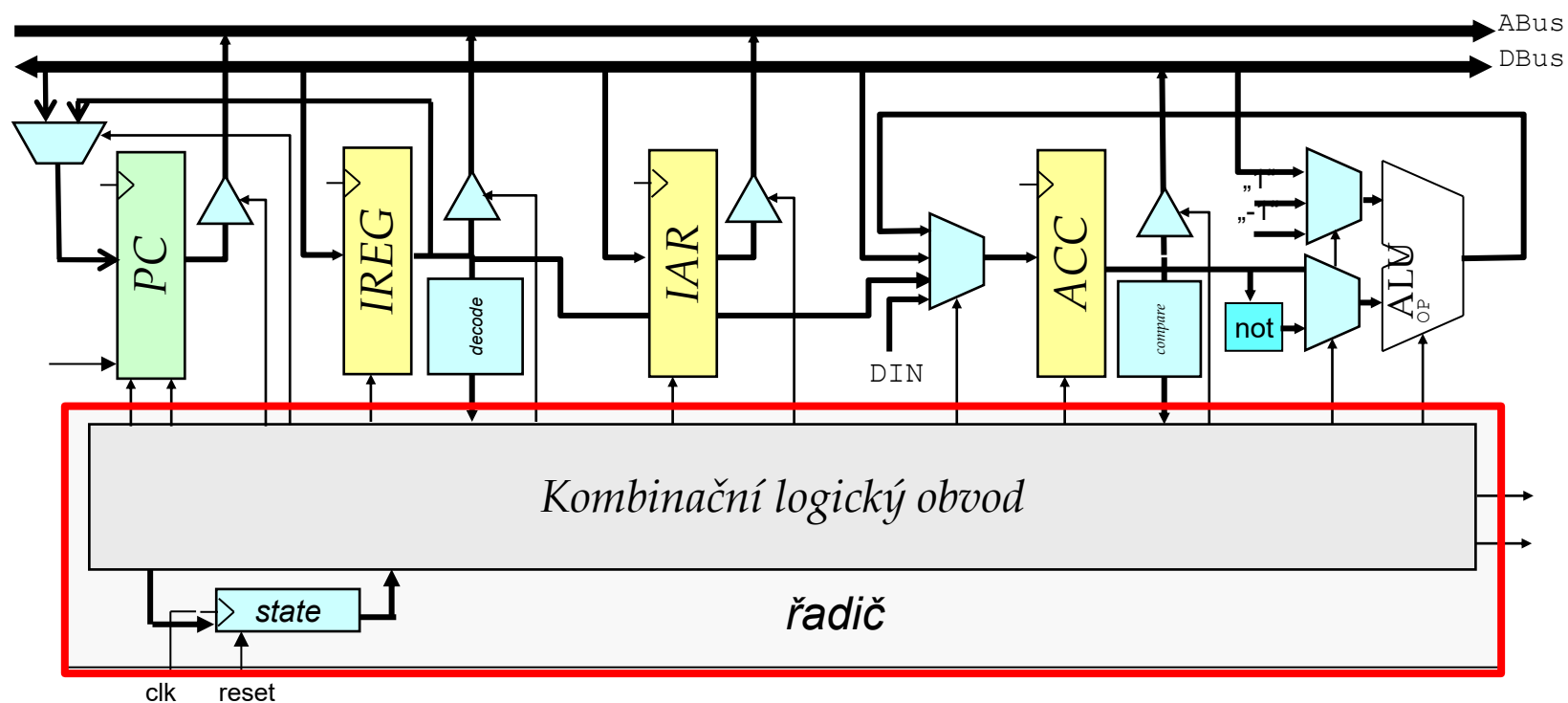
Aritmeticko logická jednotka (ALU)

Podporované operace nad ACC

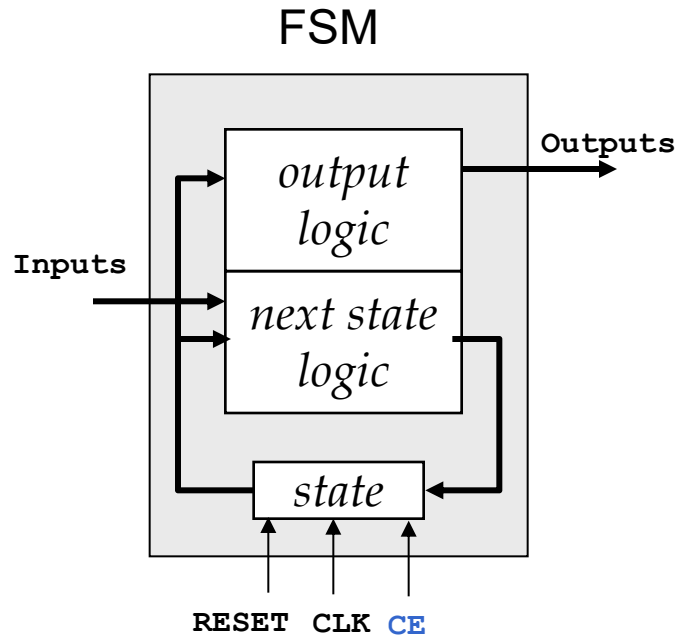
- Operace s DBUS a ACC dle možností ALU
($ACC \leftarrow DBUS \text{ op } ACC$)

Implementace řídicí cesty

Řadič

deklarace signálů

```
type fsm_state is (sidle, sfetch0, sfetch1, sdecode, sbranch,
    shalt, snop, smload, snegate, smadd0, smadd1,
    sdload0, sdload1, sdstore, siload0, siload1,
    siload2, siload3, sistore0, sistore1, sistore2,
    saccdec, saccinc, sijump0, sijump1, soutp, sinp);
```

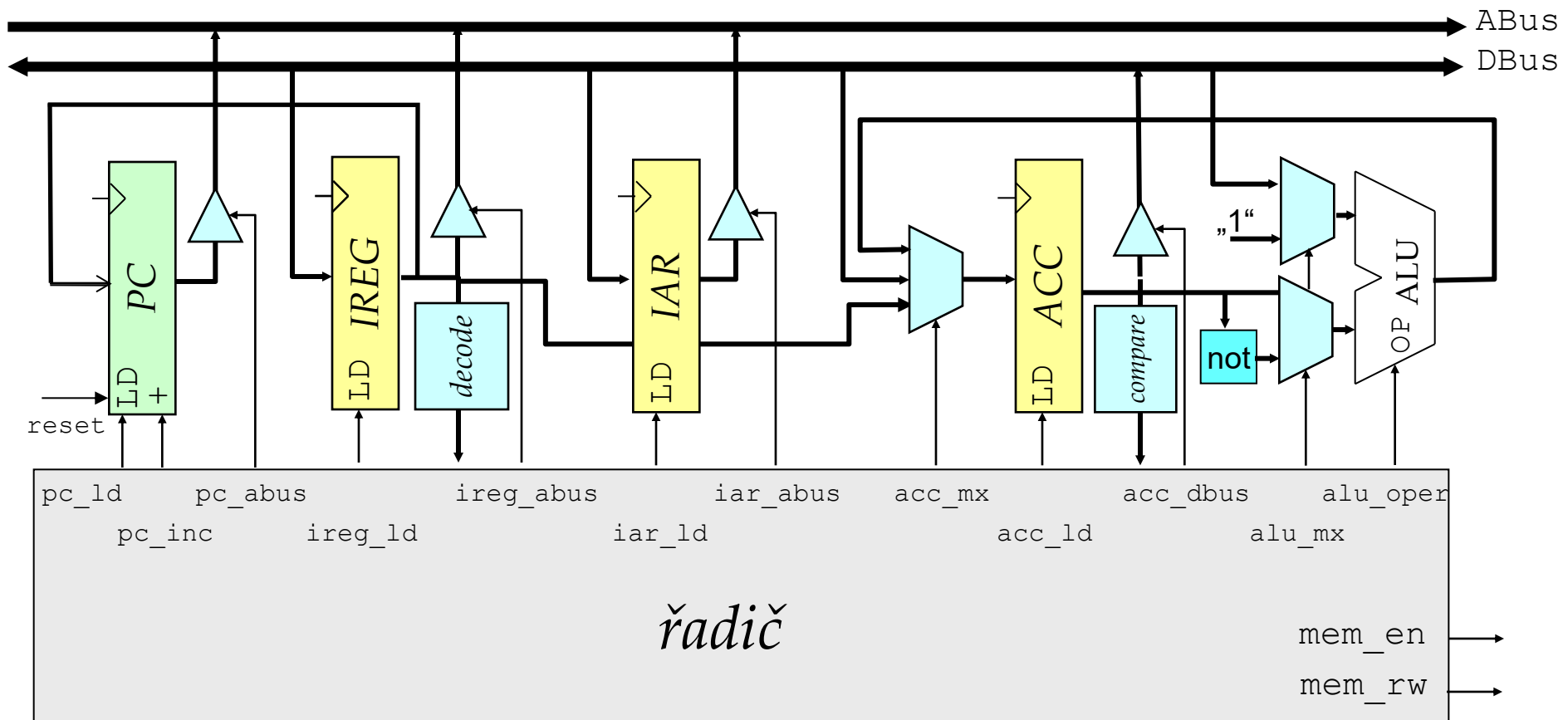
```
signal pstate : fsm_state;
signal nstate : fsm_state;
```

registr aktuálního stavu

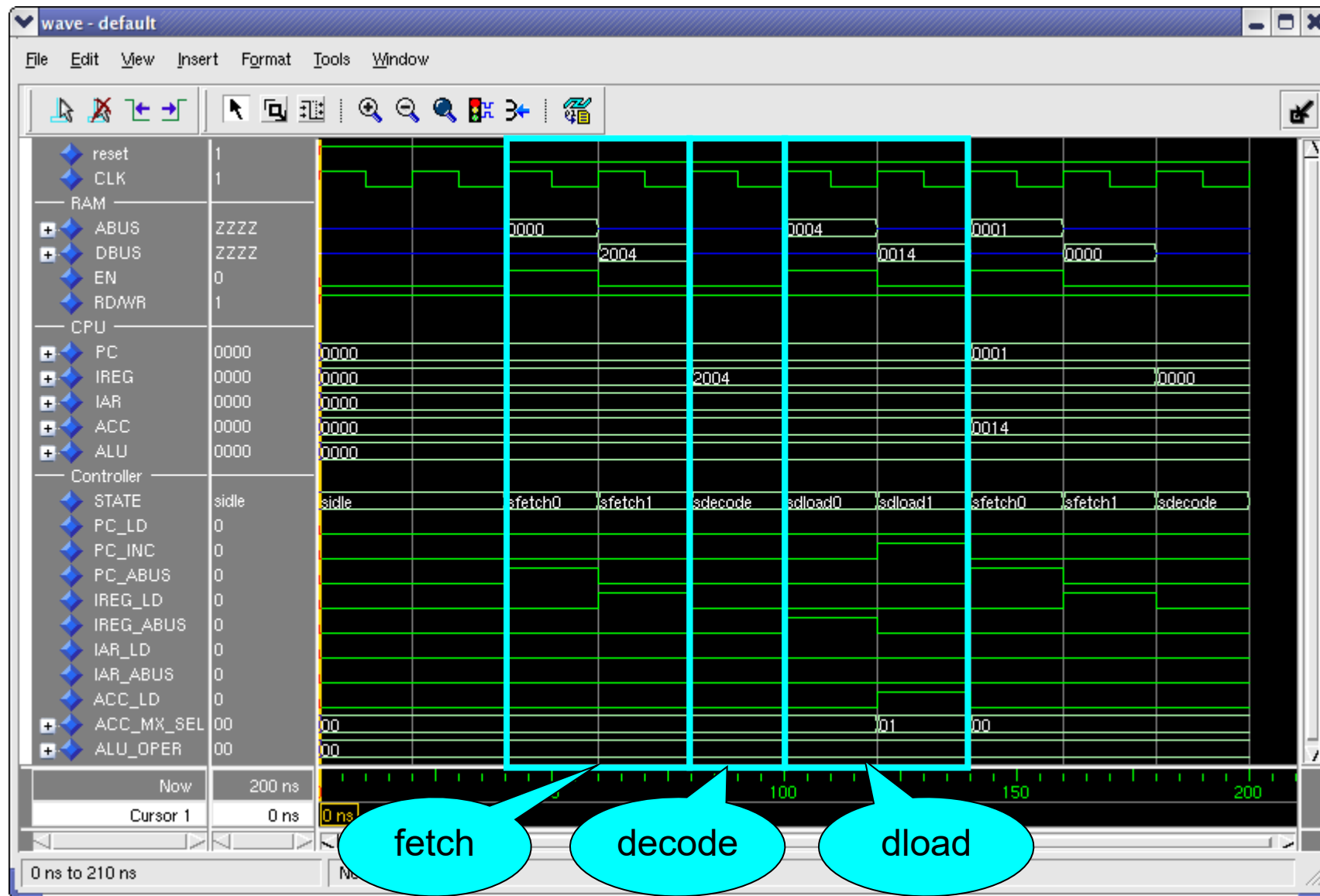
```
--FSM present state
fsm_pstate: process (RESET, CLK)
begin
    if (RESET='1') then
        pstate <= sidle;
    elsif (CLK'event) and (CLK='1') then
        if (CE = '1') then
            pstate <= nstate;
        end if;
    end if;
end process;
```

Pozor: Konečný automat pouze řídí systém, logika následujícího stavu ani výstupní logika nepracuje s daty (skrže automat nesmí téct data, automat reaguje pouze na stavové signály)

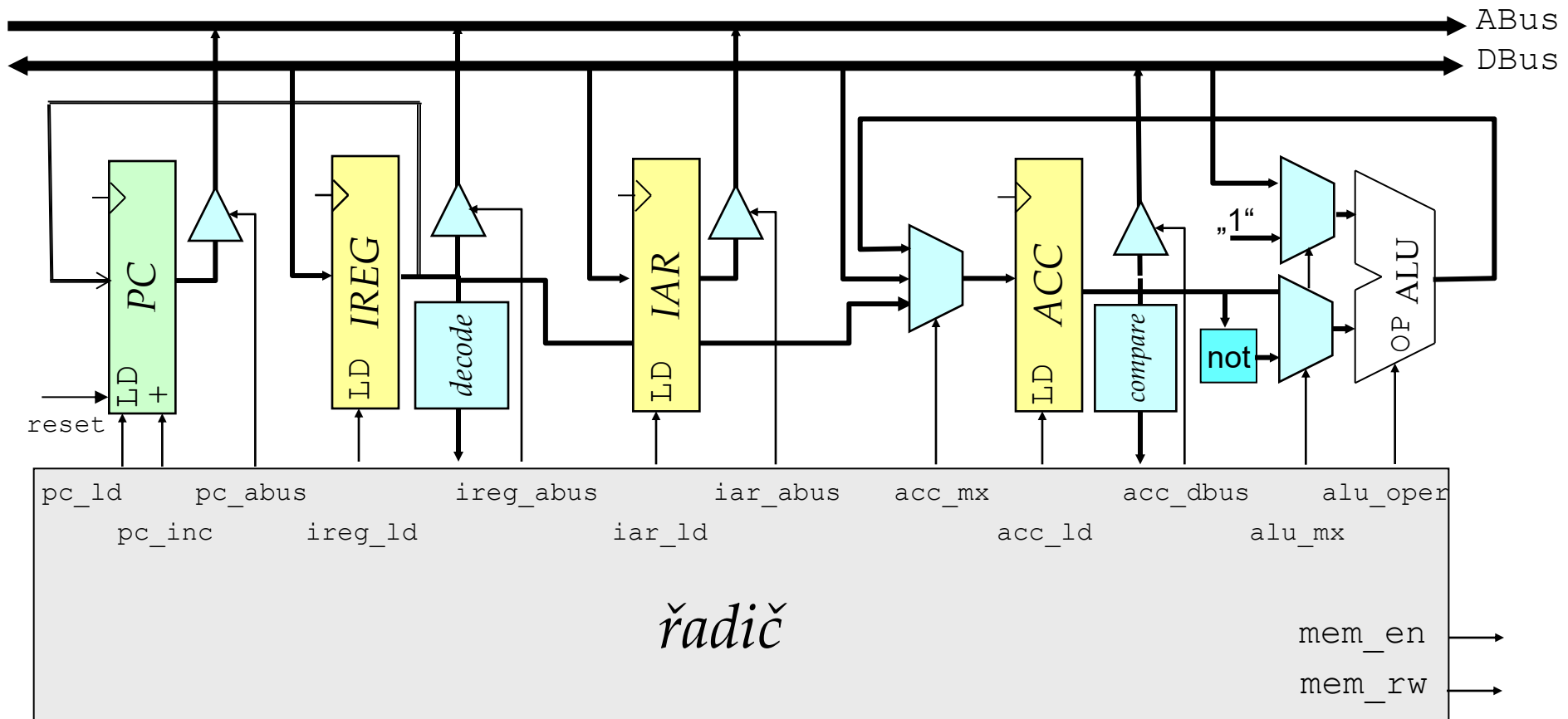
Příklad: DLOAD acc, m[04]

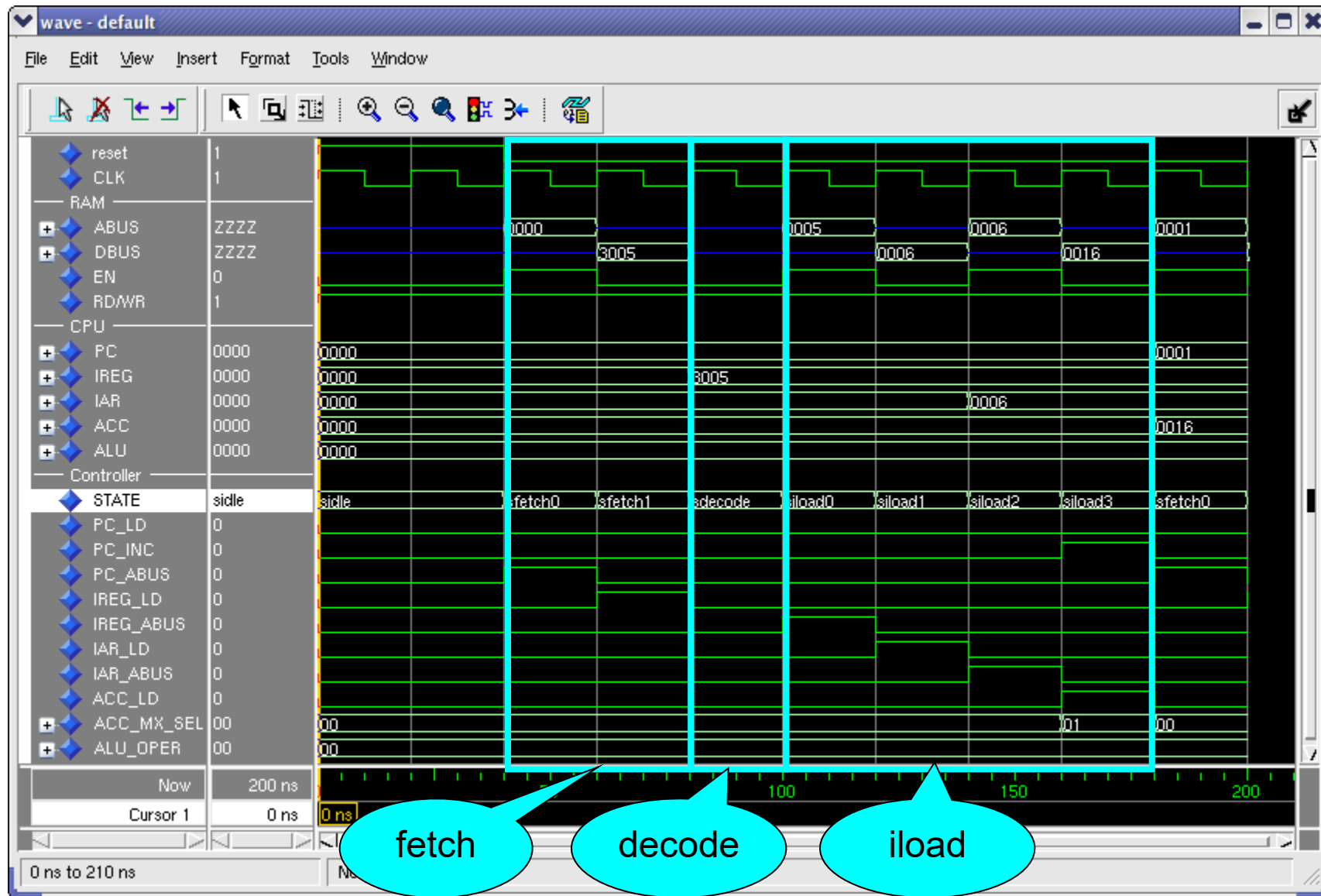
Příklad: DLOAD acc, m[04]

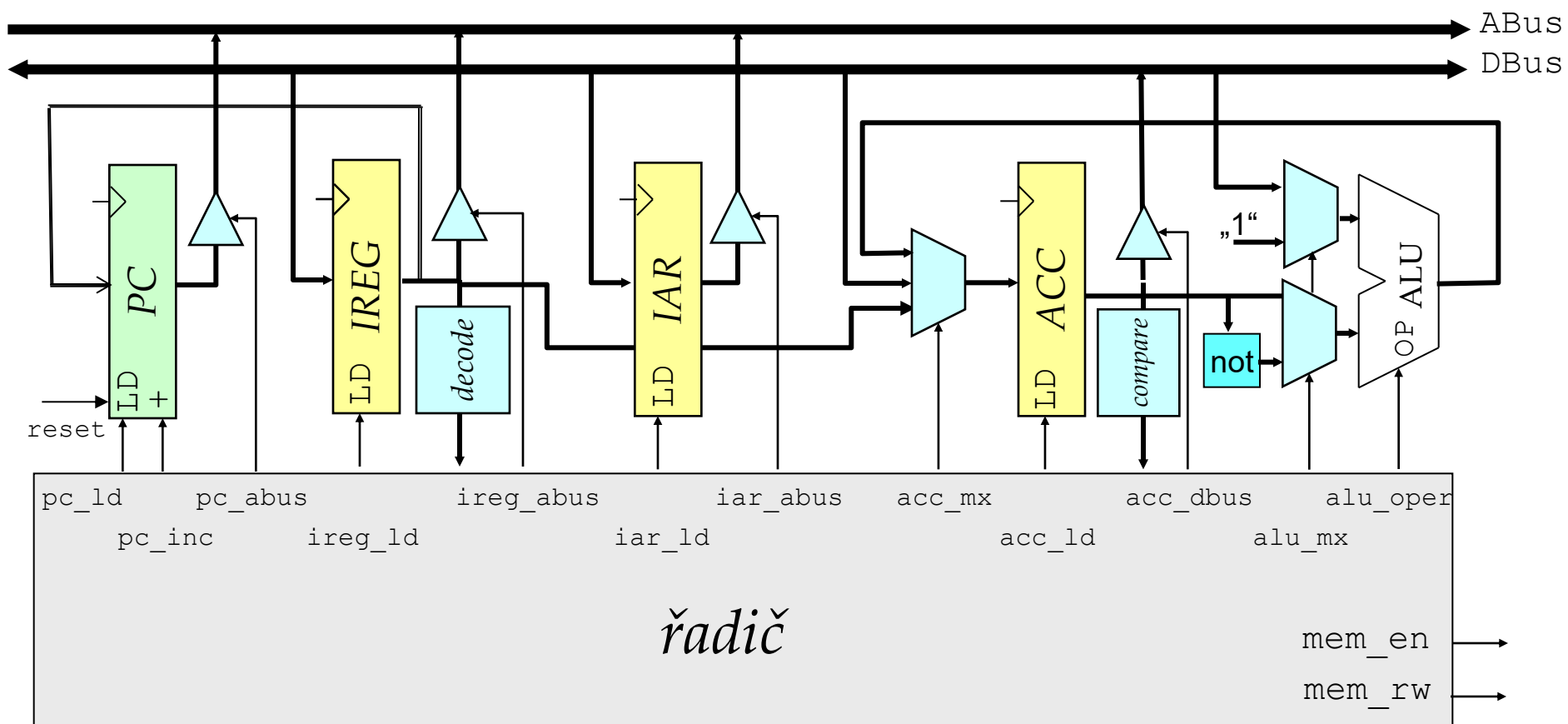
Příklad: ILOAD acc, *m[05]

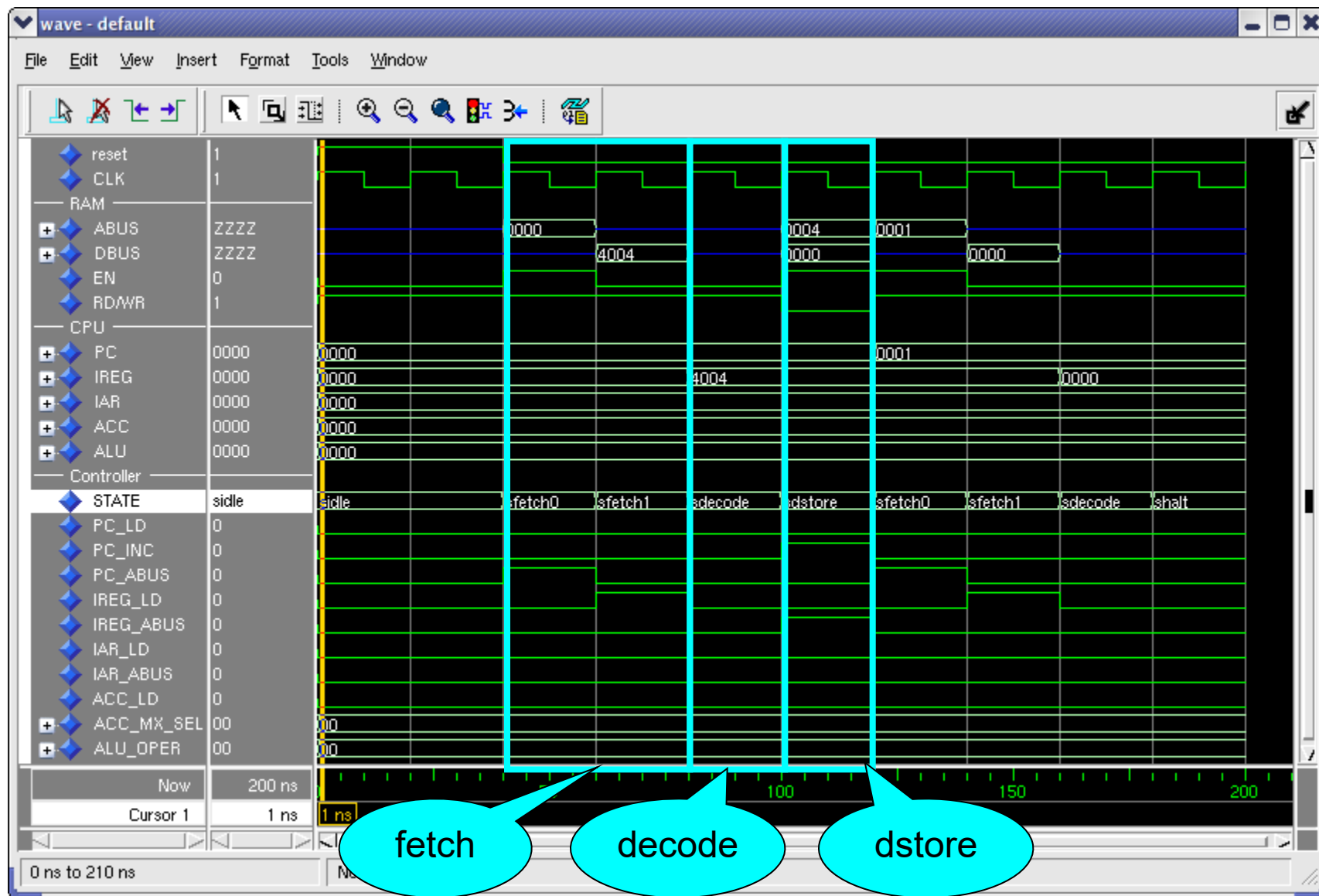
Příklad: ILOAD acc, *m[05]

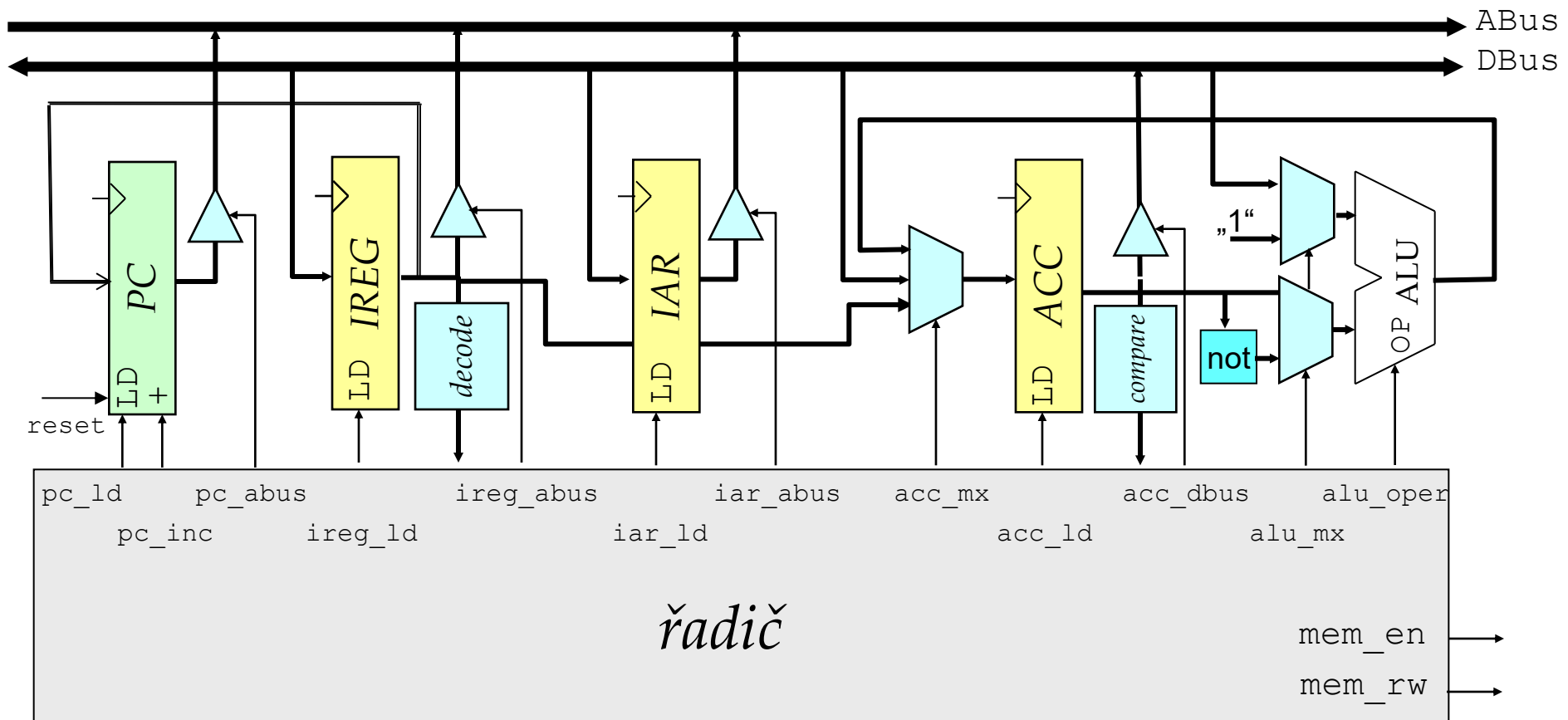
Příklad: DSTORE m[04], acc

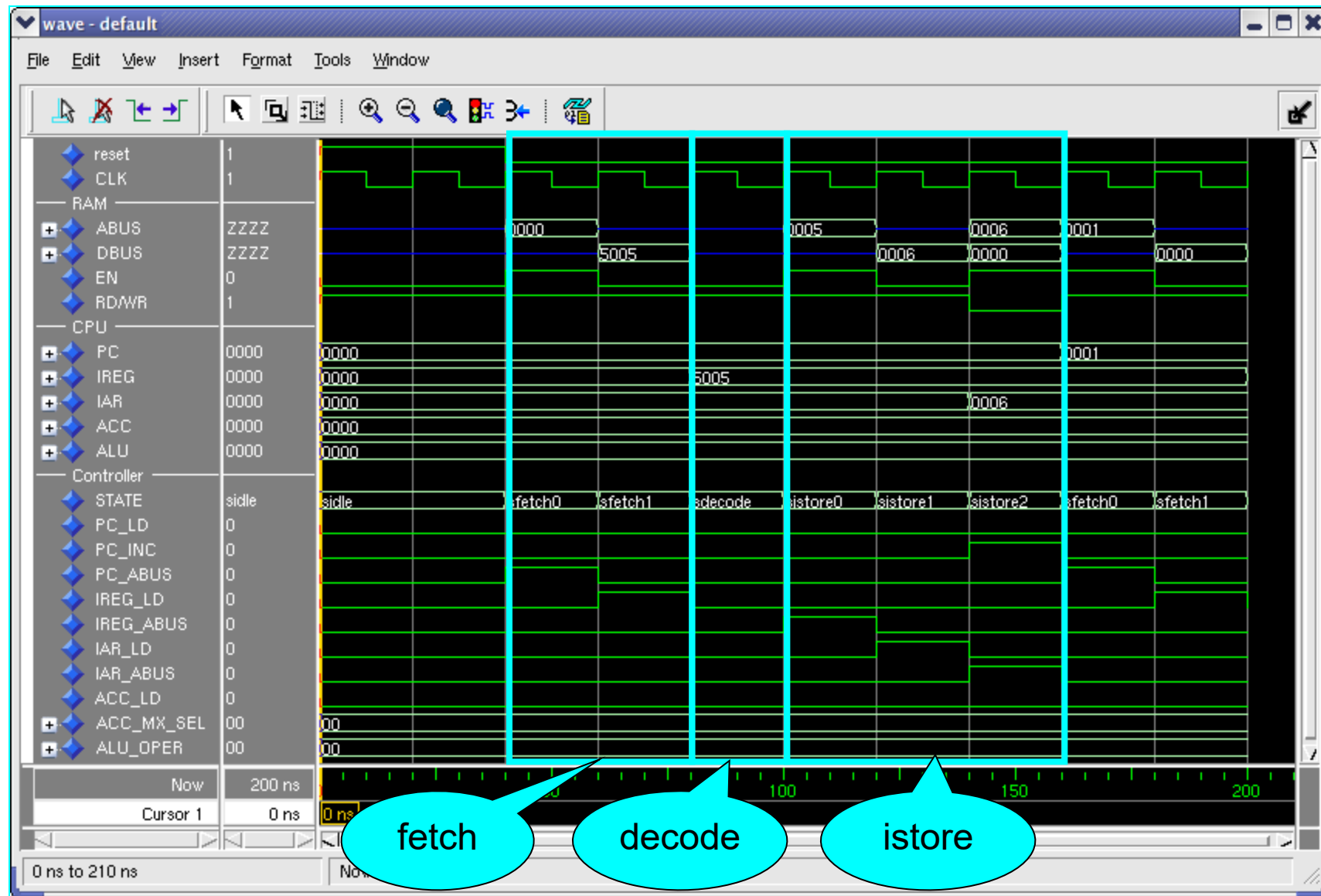
Příklad: DSTORE m[04], acc

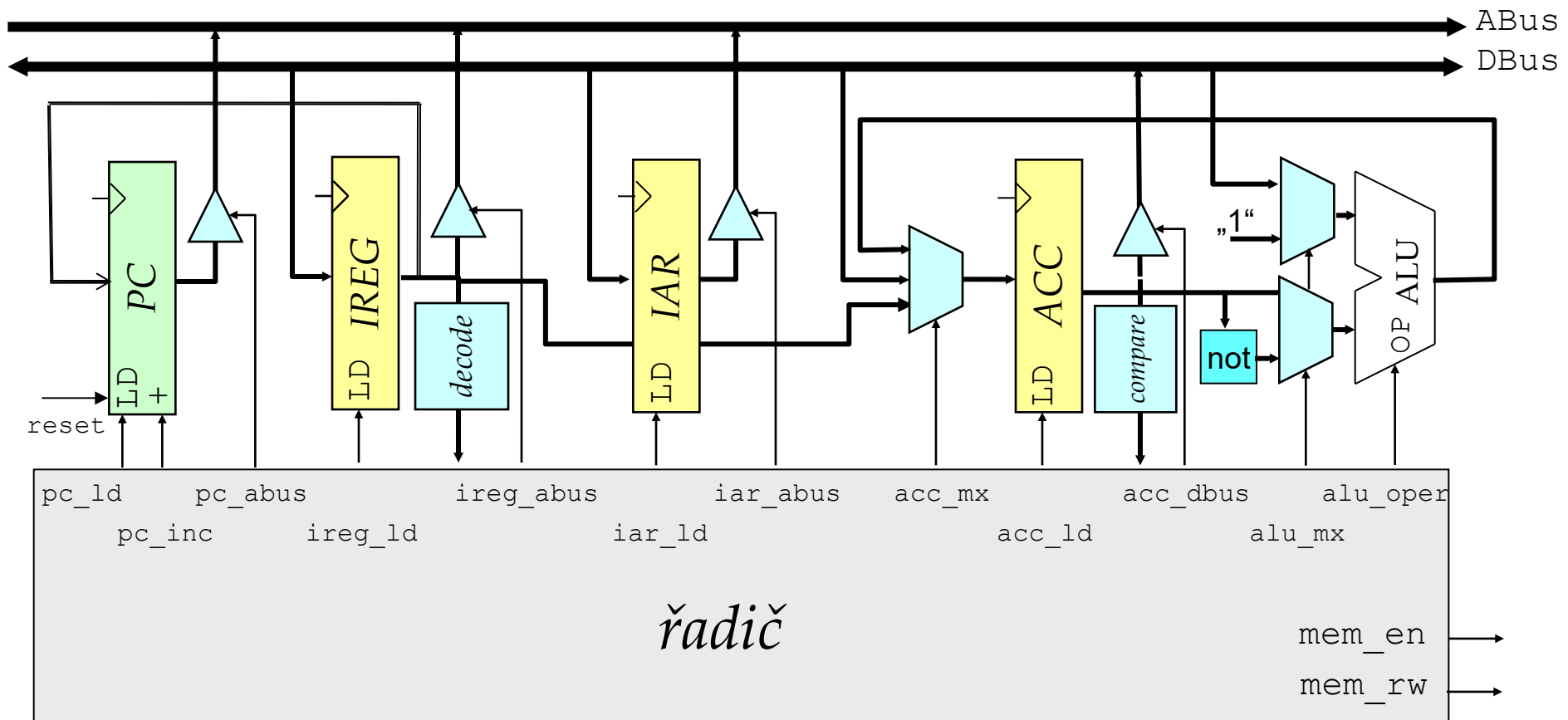
Příklad: ISTORE *m[05], acc

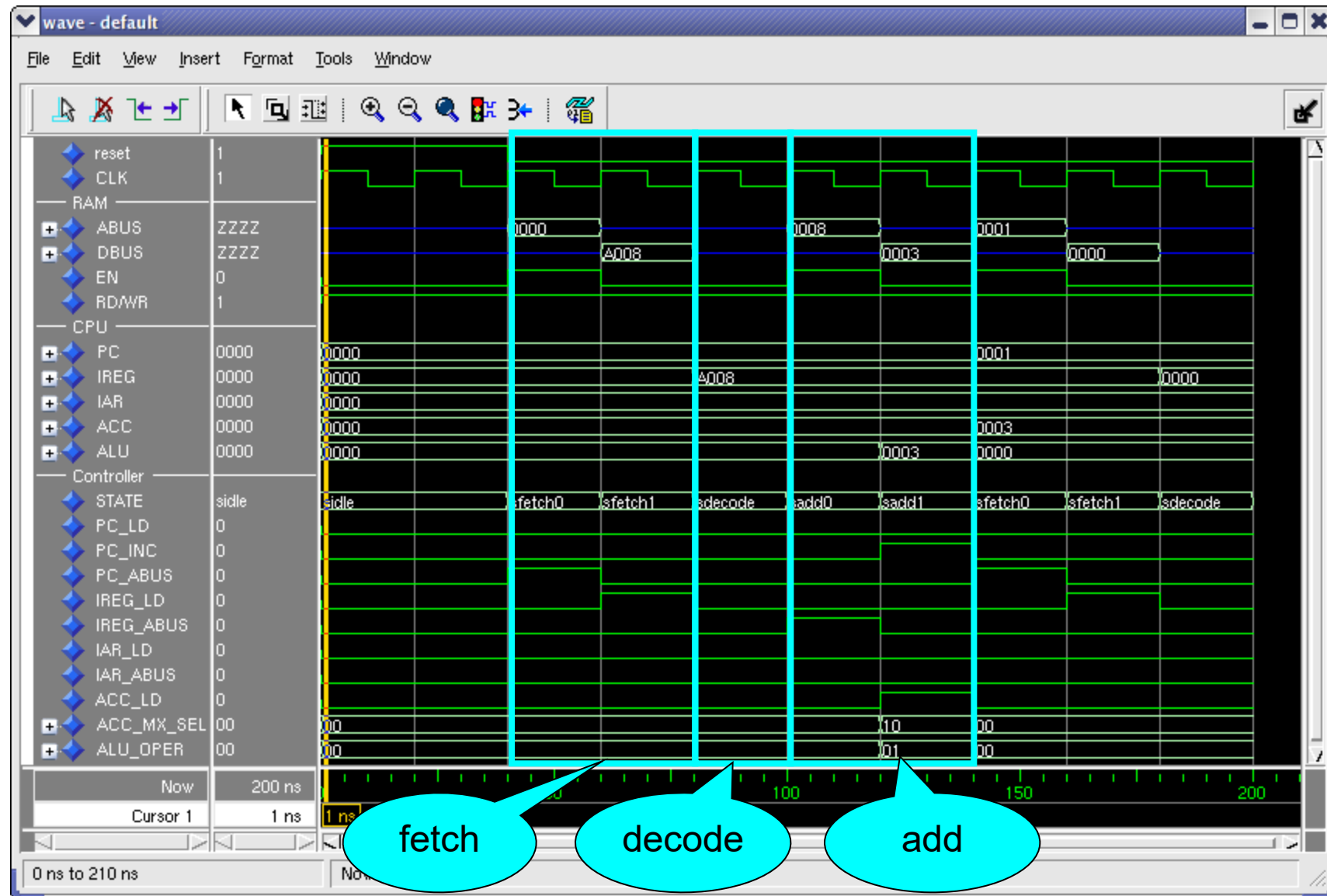
Příklad: ISTORE *m[05], acc

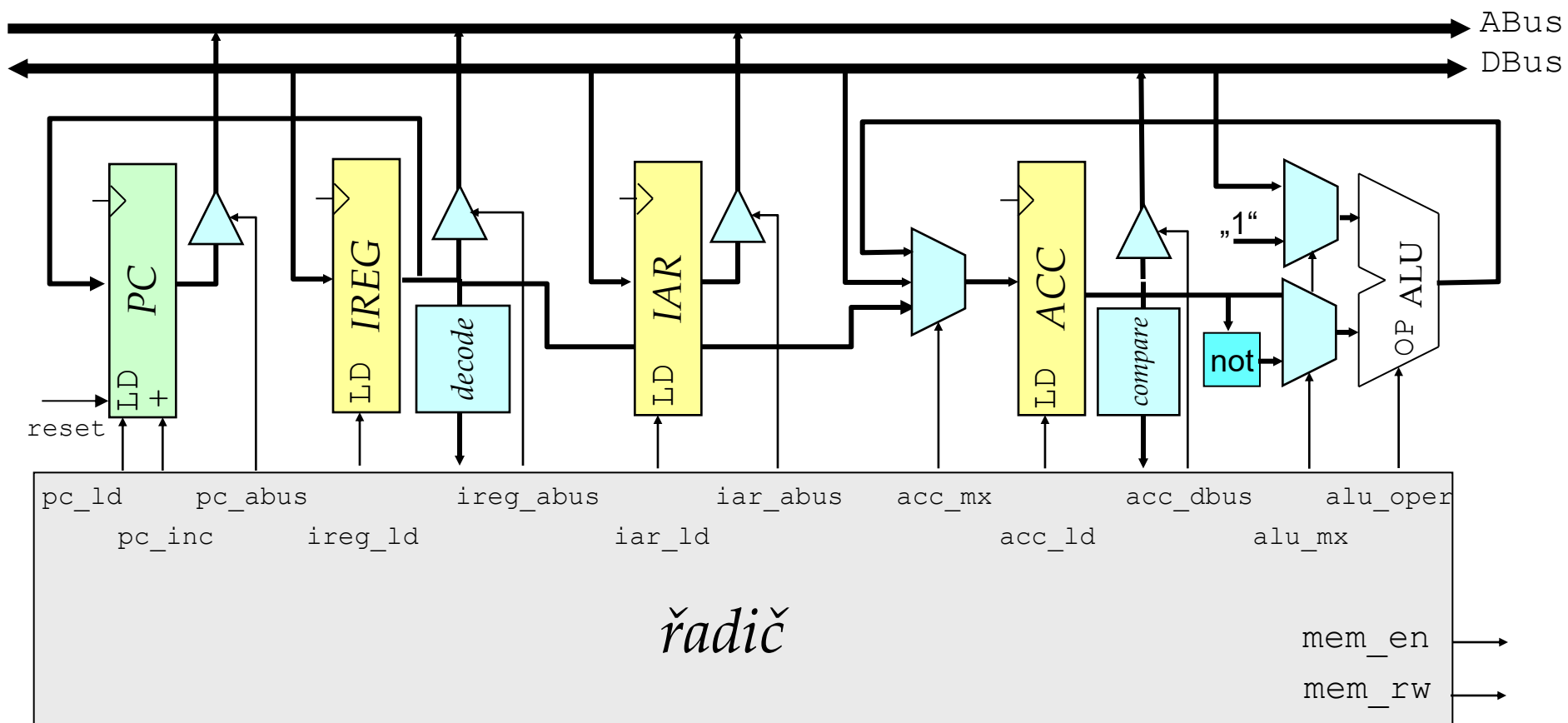
Příklad: ADD acc, m[08]

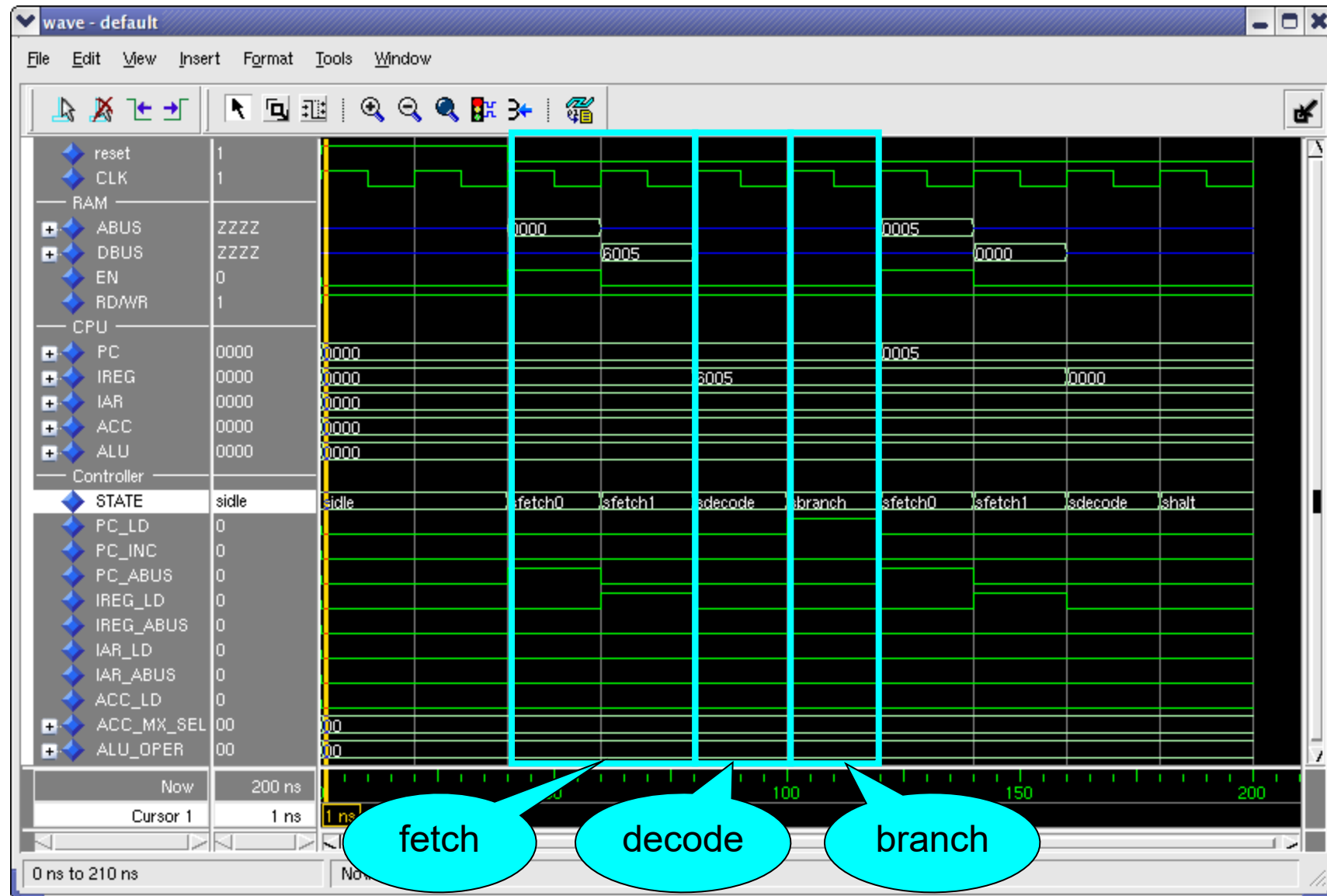
Příklad: ADD acc, m[08]

Příklad: BRANCH 05

Příklad: BRANCH 05

Řadič – 1/3

logika následujícího stavu a výstupní logika

```
--FSM next state logic,  
output logic  
nsl: process (pstate, ireg_dec,  
             acc_zero, acc_pos, acc_neg)  
begin  
  -- INIT  
  EN <= '0';  
  DWE <= '0';  
  RDWR <= '1';  
  ireg_ld <= '0';  
  ireg_abus <= '0';  
  pc_inc <= '0';  
  pc_ld <= '0';  
  pc_abus <= '0';  
  pc_mx_sel <= "00";  
  iar_ld <= '0';  
  iar_abus <= '0';  
  acc_mx_sel <= "00";  
  acc_ld <= '0';  
  alu_mx1_sel <= "01";  
  alu_mx2_sel <= '0';  
  alu_oper <= alu_add;  
  dbus_sel <= '0';
```

```
case pstate is  
  -- IDLE  
  when sidle =>  
    nstate <= sfetch0;  
  
  -- INSTRUCTION FETCH  
  when sfetch0 =>  
    nstate <= sfetch1;  
    pc_abus <= '1';  
    EN <= '1';  
  
  when sfetch1 =>  
    ireg_ld <= '1';  
    nstate <= sdecode;  
  
  -- INSTRUCTION DECODE  
  when sdecode =>  
    case ireg_dec is  
      when halt =>  
        nstate <= halt;  
      when nop =>  
        nstate <= snop;  
      when branch =>  
        nstate <= sbranch;  
      when brzero =>  
        if (acc_zero='1') then  
          nstate <= sbranch;  
        else  
          nstate <= snop;  
        end if;
```

```
when brpos =>  
  if (acc_pos='1') then  
    nstate <= sbranch;  
  else  
    nstate <= snop;  
  end if;  
when brneg =>  
  if (acc_neg='1') then  
    nstate <= sbranch;  
  else  
    nstate <= snop;  
  end if;  
when accdec =>  
  nstate <= saccdec;  
when accinc =>  
  nstate <= saccinc;  
when add =>  
  nstate <= sadd0;  
when dload =>  
  nstate <= sdload0;  
when dstore =>  
  nstate <= sdstore;  
when iload =>  
  nstate <= siload0;  
when istore =>  
  nstate <= sistore0;  
...  
when others =>  
  nstate <= shalt;  
end case;
```

Q: proč je při vykonávání instrukce brzero, brpos, brneg přechod do stavu snop?

Řadič – 2/3

logika následujícího stavu a výstupní logika

```
-- HALT
when shalt =>
    nstate <= shalt;

-- BRANCH
when sbranch =>
    nstate <= sfetch0;
    pc_ld <= '1';

-- NOP
when snop =>
    nstate <= sfetch0;
    pc_inc <= '1';

-- LOAD IMMEDIATE
when smload =>
    nstate <= sfetch0;
    acc_mx_sel <= "00";
    acc_ld <= '1';
    pc_inc <= '1';

-- NEGATE
when snegate =>
    nstate <= sfetch0;
    acc_mx_sel <= "11";
    alu_oper <= alu_add;
    alu_mx1_sel <= "01";
    alu_mx2_sel <= '1';
    acc_ld <= '1';
    pc_inc <= '1';
```

```
-- ACC DEC
when saccdec =>
    nstate <= sfetch0;
    acc_mx_sel <= "11";
    alu_oper <= alu_add;
    alu_mx1_sel <= "11";
    alu_mx2_sel <= '0';
    acc_ld <= '1';
    pc_inc <= '1';

-- ACC INC
when saccinc =>
    nstate <= sfetch0;
    acc_mx_sel <= "11";
    alu_oper <= alu_add;
    alu_mx1_sel <= "01";
    alu_mx2_sel <= '0';
    acc_ld <= '1';
    pc_inc <= '1';

-- ADD
when smadd0 => --phase 0
    nstate <= smadd1;
    ireg_abus <= '1';
    EN <= '1';
```

```
when smadd1 => --phase 1
    nstate <= sfetch0;
    alu_oper <= alu_add;
    acc_mx_sel <= "11";
    alu_mx1_sel <= "00";
    alu_mx2_sel <= '0';
    acc_ld <= '1';
    pc_inc <= '1';

-- LOAD DIRECT
when sdload0 => --phase 0
    nstate <= sdload1;
    ireg_abus <= '1';
    EN <= '1';

when sdload1 => --phase 1
    nstate <= sfetch0;
    acc_mx_sel <= "01";
    acc_ld <= '1';
    pc_inc <= '1';

-- STORE DIRECT
when sdstore =>
    nstate <= sfetch0;
    dbus_sel <= '1';
    ireg_abus <= '1';
    EN <= '1';
    RDWR <= '0';
    pc_inc <= '1';
```

Řadič – 3/3

logika následujícího stavu a výstupní logika

```
-- LOAD INDIRECT
when siload0 => --phase 0
    nstate <= siload1;
    ireg_abus <= '1';
    EN <= '1';

when siload1 => --phase 1
    nstate <= siload2;
    iar_ld <= '1';

when siload2 => --phase 2
    nstate <= siload3;
    iar_abus <= '1';
    EN <= '1';

when siload3 => --phase 3
    nstate <= sfetch0;
    acc_mx_sel <= "01";
    acc_ld <= '1';
    pc_inc <= '1';
```

```
-- STORE INDIRECT
when sistore0 => --phase 0
    nstate <= sistore1;
    ireg_abus <= '1';
    EN <= '1';

when sistore1 => --phase 1
    nstate <= sistore2;
    iar_ld <= '1';

when sistore2 => --phase 2
    nstate <= sfetch0;
    iar_abus <= '1';
    dbus_sel <= '1';
    EN <= '1';
    RDWR <= '0';
    pc_inc <= '1';
```

```
-- INDIRECT JUMP
when sijump0 => --phase 0
    nstate <= sijump1;
    ireg_abus <= '1';
    EN <= '1';

when sijump1 => --phase 1
    nstate <= sfetch0;
    iar_ld <= '1';
    pc_ld <= '1';
    pc_mx_sel <= "11";

-- PORT OUTPUT
when soutp =>
    nstate <= sfetch0;
    DWE <= '1';
    pc_inc <= '1';

-- PORT INPUT
when sinp =>
    nstate <= sfetch0;
    acc_mx_sel <= "10";
    acc_ld <= '1';
    pc_inc <= '1';

when others =>
    null;

end case;
end process;
```

Q: proč vykonání instrukce iload trvá 4 a istore jen 3 takty?

Příklad programu

Sečti hodnoty uložené na adresách 20-2f a zapiš výsledek na adresu 10.

<u>Adresa</u>	<u>Instrukce</u>	<u>Komentář</u>
0000 (start)	1000 mload 0000	ACC <= 0
0001	4010 dstore M[0010]	M[0010] <= ACC
0002	1020 mload 0020	ACC <= 0020
0003	4011 dstore M[0011]	M[0011] <= ACC
0004 (loop)	1030 mload 0030	ACC <= 0030
0005	0001 negate	ACC <= -ACC
0006	a011 add M[0011]	ACC <= ACC + M[0011]
0007	700f if 0 branch 000f	goto end if zero
0008	3011 iload *M[0011]	ACC <= *M[0011]
0009	a010 add M[0010]	ACC <= ACC + M[0010]
000a	4010 dstore M[0010]	M[0010] <= ACC
000b	1001 mload 0001	ACC <= 1
000c	a011 add M[0011]	ACC <= M[0011]+ACC
000d	4011 dstore M[0011]	M[0011] <= ACC
000e	6004 branch 0004	goto loop
000f (end)	0000 halt	halt
0010		Store sum here
0011		Pointer to "next" value

Simulace programu

